

Predmet C-311/19

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

16. travnja 2019.

Sud koji je uputio zahtjev:

Nejvyšší správní soud (Češka Republika)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

21. ožujka 2019.

Tužitelj:

BONVER WIN, a. s.

Tuženik:

Ministerstvo financí

[omissis]

Rješenje

Nejvyšší správní soud (Vrhovni upravni sud) [omissis] [sastav proširenog vijeća] u predmetu tužitelja: **BONVER WIN** a.s., sa sjedištem u [omissis] Ostravi [(Češka Republika)], [omissis] protiv tuženika: **Ministerstvo financí** (ministarstvo financija), [omissis] Prag 1 [(Češka Republika)], protiv odluke ministra financija od 22. srpnja 2014. [omissis] povodom žalbe koju je tužitelj podnio protiv presude Městský soud v Praze (Gradski sud u Pragu, Češka Republika) od 15. lipnja 2016., [omissis]

odlučio je:

I. Sudu Europske unije **upućuje se** zahtjev za prethodnu odluku u vezi sa sljedećim pitanjima:

- 1.** Treba li članak 56. i sljedeće Ugovora o funkcioniranju Europske unije primijeniti na nacionalno zakonodavstvo (obvezujuću opću mjeru u obliku općinske odluke) kojom se određena usluga zabranjuje u dijelu općine, samo zbog toga što neki od klijenata pružatelja usluge na kojeg

se odnosi to zakonodavstvo mogu dolaziti ili dolaze iz druge države članice Europske unije?

U slučaju potvrdnog odgovora, je li samo utvrđenje mogućnosti postojanja klijenata iz drugih država članica dovoljno za primjenu članka 56. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ili je pružatelj usluge dužan dokazati stvarno pružanje usluga klijentima koji dolaze iz drugih država članica?

2. Je li za odgovor na prvo pitanje relevantno to da:

- a) je moguće ograničenje slobode pružanja usluga znatno ograničeno i u zemljopisnom i u materijalnom smislu (moguća primjenjivost iznimke *de minimis*);
- b) se ne čini da nacionalno zakonodavstvo pravno i činjenično drukčije uređuje, s jedne strane, položaj subjekata koji pružaju usluge ponajprije građanima iz drugih država članica Europske unije, i s druge strane, položaj subjekata koji su usmjereni na domaće klijente?

II. [omissis] [nacionalni postupak]

Obrazloženje:

I. Predmet postupka

- [1] Tužitelj (u daljnjem tekstu: žalitelj) je češko trgovačko društvo koje je u gradu Děčín priređivalo igre na sreću uz odobrenje koje mu je izdao tuženik, ministarstvo financija. [orig. str. 2.]
- [2] Odlukom br. 3/2013 [omissis] općine Děčín o uređenju priređivanja igara na sreću, lutrijskih igara i drugih sličnih igara, koja je obvezujuća mjera opće primjene zabranjeno je priređivanje igara na sreću, lutrijskih igara i drugih sličnih igara u smislu Zakona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách (Zakon br. 202/1990 o lutrijskim igrama i drugim sličnim igrama; u daljnjem tekstu: Zakon o lutrijskim igrama) na cijelom području općine Děčín, uz iznimku casina koji se nalaze u mjestima navedenima u Prilogu 1. toj odluci. Posljedično, ovlašteni priređivači lutrijskih igara i igara na sreću kršili su pravo ako se njihove prostori nisu nalazili na jednoj od adresa navedenih u prilogu općinskoj odluci.
- [3] Odlukom od 22. listopada 2013., na temelju članka 43. stavka 1. Zakona o lutrijskim igrama, tuženik je žalitelju oduzeo odobrenje za priređivanje igara na sreću na adresi Kamenická 657/155, Děčín. U obrazloženju odluke tuženik je naveo da odobrenje nije bilo u skladu s općinskom odlukom br. 3/2013. Žalitelj je protiv tuženikove odluke podnio upravnu žalbu, koja je odbijena odlukom ministra financija od 22. srpnja 2014.

- [4] Žalitelj je protiv te odluke podnio tužbu pred Městský soud v Praze (Gradski sud u Pragu), koji ju je odbio. U obrazloženju presude sud je, među ostalim, odbio argument da su nacionalna pravila protivna pravu Europske unije. Smatrao je da se pravo Europske unije ne primjenjuje na ovu situaciju, jer žalitelj nije osoba koja se u ovom slučaju koristila svojom slobodom pružanja usluga.
- [5] Žalitelj je podnio žalbu pred Nejvyšší správní soud (Vrhovni upravni sud) protiv presude Městský souda v Praze (Gradski sud u Pragu). Žalitelj je tvrdio da je Městský soud v Praze (Gradski sud u Pragu) pogriješio jer nije primijenio pravo Europske unije. Odredbe općinske odluke br. 3/2013 grada Děčín i odredbe Zakona o lutrijskim igrama (osobito, članak 43. stavak 1. u vezi s člankom 50. stavkom 4.) su prema žaliteljevu mišljenju protivni pravu Europske unije. Žalitelj se konkretno pozvao na presudu Suda u predmetu *Berlington Hungary i dr.*, C-98/14, prema kojoj mjere koje države članice donesu u vezi s ograničenjima lutrijskih igara na njihovu području moraju ispunjavati kriterije koji se odnose na proporcionalnost, a koje je Sud utvrdio točki 92. te presude. Žalitelj je tvrdio da uređenje lutrijskih igara u Češkoj Republici ne ispunjava te kriterije; nacionalno uređenje lutrijskih igara nije sustavno i usklađeno jer omogućuje općinama da u potpunosti usvoje arbitrarni pristup kada donose obvezujuće opće mjere u obliku odluka, a da im ne nameću bilo kakva pravila ili granice.
- [6] Pozivajući se na točke 25. i 26. presude Suda u predmetu *Berlington Hungary*, žalitelj je istaknuo da se „jedan dio stranaka” koji su posjećivali prostore u kojima su se priređivale lutrijske igre u Děčínu te su se koristili lutrijskim igrama kao uslugom sastojao od državljana drugih država članica Europske unije. Stoga je žalitelj tim osobama pružao usluge u smislu članka 56. UFEU-a. Žalitelj je u potporu svojoj tvrdnji priložio službenu izjavu osobe koja detaljno poznaje situaciju u dotičnim prostorima, i također predložio da se tu osobu ispita kao svjedoka. K tomu, žalitelj je istaknuo niz drugih žalbenih razloga, koje za potrebe prethodnih pitanja iz zahtjeva za prethodnu odluku nije potrebno navesti.
- [7] U odgovoru na žalbu tuženik je i dalje tvrdio, među ostalim, da se pravo Europske unije ne primjenjuje na potpuno unutarnje situacije i da tvrdnja u vezi sa stranim klijentima nije relevantna.
- [8] Peto vijeće Nejvyšší správní souda (Vrhovni upravni sud), nakon preliminarne ocjene predmeta, želi odstupiti od prethodne sudske prakse Nejvyšší správní souda. Stoga je uputilo predmet proširenom vijeću Nejvyšší správní souda (Vrhovni upravni sud). Peto vijeće navelo je da u načelu u predmetima kao što je žalitelj, Nejvyšší správní soud (Vrhovni upravni sud) nije pronalazio „element Europske unije”, tako da se priređivač lutrijskih igara i drugih sličnih igara u tim postupcima nije bio ovlašten pozivati na pravo Europske unije, konkretno na slobodu pružanja usluga. Međutim, u dodatnom podnesku izvornoj tužbi i žalbi, žalitelj je tvrdio da je pravo Europske unije primjenjivo jer su neki od njegovih klijenata bili državljanima drugih država članica Europske unije, kojima je žalitelj pružao usluge u smislu članka 56. UFEU-a. Štoviše, Děčín se nalazi oko 25 km od njemačke granice te je popularno mjesto za pružanje usluga [orig. str. 3.]

njemačkim državljanima. Stoga nema dvojbe oko postojanja prekograničnog elementa. Zbog tog je argumenta peto vijeće uputilo predmet proširenom vijeću.

- [9] Peto vijeće smatra da je pravo Europske unije primjenjivo u predmetu upravo zbog toga što su neki od žaliteljevih klijenata državljani drugih država članica. Kada je žalitelj naveo da također pruža usluge državljanima drugih država članica Europske unije, primjena prava Europske unije ne može se isključiti samo na temelju izjave da je dotični pravni odnos isključivo unutarnji i da nije povezan s trgovinom između država članica. Iz presude u predmetu *Berlington Hungary* jasno proizlazi da kada su neki od klijenata državljani drugih država članica Europske unije, to nije isključivo nacionalno pitanje; nego je to pružanje prekograničnih usluga u smislu članka 56. UFEU-a. Stoga se činjenica da je žalitelj češka pravna osoba, koja pruža usluge na području Češke Republike, ne protivi primjeni prava Europske unije u ovom predmetu.
- [10] Peto vijeće ističe da, iako uređenje igara na sreću nije usklađeno na razini Europske unije, države članice ipak moraju poštovati pravo Europske unije, osobito odredbe primarnog prava o slobodi pružanja usluga. Istodobno valja imati na umu da Sud ne primjenjuje pravilo *de minimis* prilikom ocjene toga je li neko ograničenje temeljnih sloboda unutarnjeg tržišta obuhvaćeno područjem primjene prava Europske unije. Sud je dosljedno smatrao da se Ugovor o funkcioniranju Europske unije primjenjuje na bilo koje ograničenje temeljne slobode, čak i ako je ograničenog područja primjene ili manje važno.
- [11] S obzirom na prethodna razmatranja i osobito na [*omissis*] sudsku praksu Suda, peto vijeće smatra da Sudu nije potrebno uputiti pitanje u vezi s tim postoji li u ovom predmetu „element Europske unije”. U tom je smislu ono obuhvaćeno doktrinom *acte éclairé*. Međutim, druga vijeća Najvyšší správní soudu (Vrhovni upravni sud) zaključila su drukčije u usporedivim predmetima, pri čemu su smatrala da pravo Europske unije nije primjenjivo čak ni u predmetu u kojem su se usluge također djelomično pružale državljanima drugih država članica. Stoga je peto vijeće uputilo predmet proširenom vijeću Najvyšší správní soudu (Vrhovni upravni sud), s ciljem da potonji izmijeni postojeću sudsku praksu.
- [12] U odgovoru na upućivanje predmeta proširenom vijeću, žalitelj je predložio da prošireno vijeće uputi zahtjev za prethodnu odluku Sudu i da razjasni je li pravo Europske unije primjenjivo ili nije.

II. Mjerodavno pravo Unije i nacionalno zakonodavstvo

- [13] Članak 56. UFEU-a određuje da „u okviru odredaba navedenih u nastavku, zabranjuju se ograničenja slobode pružanja usluga unutar Unije u odnosu na državljane država članica s poslovnim nastanom u državi članici koja nije država osobe kojoj su usluge namijenjene ”.
- [14] Na temelju članka 50. stavka 4. Zakona o lutrijskim igrama, koji se primjenjivao 2013., općina može donijeti obvezujuću opću mjeru u obliku odluke kojom se određuje da se igre na sreću, lutrijske igre i slične igre mogu priređivati samo u

mjestu i u vrijeme koji su određeni u toj odluci, ili se u njoj može detaljnije odrediti u kojim je mjestima i u koje vrijeme priređivanje lutrijskih igara ili drugih sličnih igara zabranjeno, ili se može u potpunosti zabraniti priređivanje lutrijskih igara ili drugih sličnih igara na području općine. Istodobno, Zakon o lutrijskim igrama definira igre na sreću, lutrijske igre i druge slične igre.

- [15] Na temelju Zakona o lutrijskim igrama, općine imaju pravo urediti priređivanje igara na sreću obvezujućim općim mjerama, koje donose na temelju svojih autonomnih ovlasti. Na temelju tih ovlasti one mogu nametnuti potpunu zabranu igara na sreću na području općine, dati selektivna odobrenja ili izdati opće odobrenje. Izbor konkretnog oblika uređenja politička je odluka u skladu s diskrecijskim pravom općine, koja izvršava svoje pravo na samoupravu. Neke općine izvršavaju svoje diskrecijsko pravo na temelju Zakona o lutrijskim igrama, [orig. str. 4.] ili nametanjem potpune zabrane ili, češće, selektivnom zabranom (kao što je to u ovom predmetu učinio grad Děčín), dok druge općine uopće ne uređuju to područje.
- [16] Odgovornost za nadzor toga je li općina ostala u granicama diskrecijskog prava pri oblikovanju politika koje je dopušteno ustavnim načelima ili relevantnim pravom Europske unije (ako je primjenjivo u predmetu) ponajprije je na ministarstvu unutarnjih poslova, u okviru nadzora izvršavanja autonomnih ovlasti općina. Zakonitost i ustavnost odluke koja je obvezujuća mjera opće primjene također mogu nadzirati upravni sudovi — kao što je to slučaj u ovom predmetu — ili Ústavní soud (Ustavni sud).
- [17] U skladu s člankom 50. stavkom 4. Zakona o lutrijskim igrama, grad Děčín donio je općinsku odluku br. 3/2013 o uređenju priređivanja igara na sreću, lutrijskih igra i sličnih igara. Odlukom se zabranjivalo priređivanje igara na sreću, lutrijskih igara i sličnih igara na području cijelog grada u skladu sa Zakonom o lutrijskim igrama. Istodobno, u Prilogu 1. odluci navodile su se točne adrese u Děčínu u kojima je dopušten rad casinoa.
- [18] Iz prethodne sudske prakse Nejvyšší správní soudu (Vrhovni upravni sud) proizlazi da pravo Europske unije kojim se uređuje sloboda pružanja usluga u Europskoj uniji nije primjenjivo na prethodno navedenu vrstu uređenja, čak i ako su neki od klijenata casina ili sličnih poduzetnika državljani drugih država članica Europske unije.

III. Analiza upućenih prethodnih pitanja

- [19] U ovom slučaju, Nejvyšší správní soud (Vrhovni upravni sud) suočen je s pitanjem primjenjuje li se pravo Europske unije — konkretnije, pravila kojima se uređuje sloboda pružanja usluga u Europskoj uniji (članak 56. i sljedeći UFEU-a) — samo zbog toga što su neki od klijenata žaliteljevih casinoa državljani drugih država članica Europske unije.

- [20] Zbog razloga navedenih u nastavku, prošireno vijeće Nejvyšší správní soudu (Vrhovni upravni sud) smatralo je da je nužno uputiti Sudu zahtjev za prethodnu odluku.
- [21] Sloboda pružanja usluga, zajamčena pravom Europske unije, ne primjenjuje se samo na pružatelje usluga nego i na klijente (vidjeti presudu Cowan, 186/87, EU:C:1989:47 i naknadnu sudsku praksu). Prošireno vijeće polazi od pretpostavke da je središnje pitanje spora u ovom predmetu pitanje mogućih ograničenja slobode primanja usluga *klijenata*. Žalitelj je češko društvo s ograničenom odgovornošću s registriranim sjedištem u Češkoj Republici, stoga nije bilo prigovora u vezi s mogućim ograničenjima slobode pružanja usluga s gledišta pružatelja usluga.
- [22] Prošireno vijeće priznaje da iz sudske prakse Suda može proizići da su članak 56. i sljedeći UFEU-a primjenjivi u ovom predmetu. Osobe nastanjene u jednoj državi članici koje idu u drugu državu članicu kao turisti ili u okviru studijskog putovanja smatraju se primateljima usluga za potrebe prava Europske unije (presuda Komisija/Španjolska, C-211/08, EU:C:2010:340, t. 51. i navedena sudska praksa).
- [23] U presudi Berlington Hungary i dr., C-98/14, EU:C:2015:386, Sud je najprije primijetio da se jedan dio stranaka tužitelja iz glavnog postupka sastojao od građana Unije koji su na odmoru u Mađarskoj (t. 25.) i tada je naveo (t. 26.): „Međutim, usluge koje pruža pružatelj nastanjen u jednoj državi članici bez svojeg premještanja primatelju nastanjenom u nekoj drugoj državi članici predstavljaju prekogranično pružanje usluga u smislu članka 56. UFEU-a”. Sud je također citirao svoju raniju sudsku praksu (presude Alpine Investments, C-384/93, EU:C:1995:126, t. 21. i 22.; Gambelli i dr., C-243/01, EU:C:2003:597, t. 53. i Komisija/Španjolska, C-211/08, EU:C:2010:340, t. 48.).
- [24] Nacionalno zakonodavstvo kao što je češko zakonodavstvo kojim se uređuju lutrijske igre i igre na sreću — koje se bez razlike primjenjuje na češke državljanke i državljanke drugih država članica — u načelu može potpadati pod područje primjene odredaba o temeljnim slobodama utvrđenima Ugovorom o funkcioniranju Europske unije samo ako se primjenjuje na situacije povezane [orig. str. 5.] s trgovinom između država članica (vidjeti u tom smislu presude Anomar i dr., C-6/01, EU:C:2003:446, t. 39., i Garkalns, C-470/11, EU:C:2012:505, t. 21.).
- [25] Većina slučajeva u kojima je Sud odlučio s tim u vezi imala je predmet sa znatnim „prekograničnim elementom”.
- [26] U predmetu Alpine Investments, usluge u vezi s robnim terminskim ugovorima pružale su se telefonom ne samo klijentima u Nizozemskoj nego i onima u drugim državama članicama; nacionalno zakonodavstvo je zabranilo to pružanje usluga, uključujući u drugim državama članicama. Sud je zaključio da se pravo Europske unije „odnosi na usluge koje pružatelj nudi putem telefona potencijalnim

primateljima s poslovnim nastanom u drugoj državi članici i koje pruža bez premještanja iz države članice u kojoj ima poslovni nastan” (t. 22.).

- [27] U predmetu Gambelli, Sud je analogijom zaključio da se pravo Europske unije također odnosi na usluge koje pružatelj usluga s poslovnim nastanom pruža putem interneta — dakle bez premještanja — primateljima u drugoj državi članici (prekogranično pružanje usluga putem interneta). Svako ograničenje tih aktivnosti jest ograničenje slobode pružanja usluga takvog pružatelja (t. 54.).
- [28] U predmetu Berlington Hungary, Sud je, uz isticanje da se jedan dio stranaka tužitelja iz glavnog postupka sastojao od građana Unije koji su na odmoru u Mađarskoj (t. 25.), također smatrao da pravo Europske unije obuhvaća situacije u kojima se, nikako [...] ne može isključiti da subjekti nastanjeni u državama članicama različitim od Mađarske ne bi bili ili da nisu zainteresirani za otvaranje igraonica na području Mađarske (t. 27.).
- [29] Međutim, razvidno je da u sudskoj praksi Suda o slobodi pružanja usluga ipak nije jasno navedeno primjenjuje li se pravo Europske unije, uključujući članak 56. i sljedeće UFEU-a samo zbog toga što se uslugom koja se pruža u državi članici ponajprije za državljane te države članice također koristi ili se može koristiti skupina građana druge države članice Europske unije.
- [30] Taj problem naveo je prošireno vijeće da uputi prvo prethodno pitanje. Ako u postupku pred nacionalnim sudom postoji tvrdnja o mogućem sukobu s pravilima o slobodi pružanja usluga na temelju prava Europske unije, tko je dužan dokazati postojanje prekograničnog elementa, na temelju čega se primjenjuju članak 56. i sljedeći UFEU-a, i u kojem opsegu je to dužan učiniti? Je li tvrdnja stranke (tipično) da državljani drugih država članica posjećuju ili mogu posjećivati njezine prostore dovoljna da dovede do primjene odredaba Ugovora? Ili dotična stranka mora dokazati tu činjenicu? I je li posjet jednog klijenta iz druge države članice dovoljan?
- [31] Prošireno vijeće napominje da se ne može složiti s hipotetskim zaključkom da bi vjerojatnost posjeta samo jednog državljanina druge države članice prostora u kojima se pruža bilo koja vrsta usluga mogla (u teoriji) automatski dovesti do primjene članka 56. UFEU-a na bilo koje nacionalno zakonodavstvo koje uređuje taj sektor usluga općenito na nacionalnoj razini. Da je to tako, u Češkoj Republici vjerojatno ne bi bilo prostora na koje bi se primjenjivala nacionalna pravila koja ne bi bila obuhvaćena člankom 56. UFEU-a. Doista, u Europi danas nigdje ne postoje poslovni prostori — neovisno o njihovoj vrsti — čijim se uslugama, barem povremeno, ne koriste neki strani kupci.
- [32] Drugim prethodnim pitanjem, prošireno vijeće također pita nisu li možda razmatranja i načela koja postoje u drugim (povezanim) područjima prava Europske unije također relevantna za ocjenu prvog pitanja.
- [33] Jedan smjer rasprave mogao bi biti bi li pravilo *de minimis* — kakvo primjerice postoji u područjima prava tržišnog natjecanja, državnih potpora ili javne nabave

(posljednje u obliku praga Europske unije za opseg/vrijednost [orig. str. 6.] ugovora) — trebalo također uvesti u vezi sa slobodom pružanja usluga. Je li oduzimanje odobrenja za vođenje igračnica na samo jednoj adresi u malom češkom gradu, koje potencijalno dovodi do toga da klijenti iz drugih država članica nisu u mogućnosti doći u dotične prostore, stvarno prijetnja slobodi pružanja usluga ili njezino ograničenje i bi li stoga trebala biti pitanje od interesa za pravo Europske unije i Sud?

- [34] Prošireno vijeće dodaje da bi čak u predmetima koji bi mogli biti *de minimis* s gledišta prava Europske unije, razumljivo ipak bilo na sudovima država članica da osiguraju da ograničenja prava na slobodu poduzetništva i pružanja usluga, kao u ovom predmetu, nisu arbitrarna i diskriminatorna. Međutim, nacionalno pravo pruža dovoljno potpore nacionalnim sudovima kako bi to postigli. Upravni sudovi su naravno također spremni dati zaštitu pravilima prava Europske unije; međutim, prije nego što se mogu primijeniti ta pravila, najprije se mora utvrditi da postoji dovoljna poveznica sa slobodom pružanja usluga u Europskoj uniji. Prošireno vijeće ne vidi takvu poveznicu u ovom predmetu.
- [35] Prošireno vijeće također upućuje na odgovarajući zaključak iz presude Keck i Mithouard, C-267/91 i C-268/91, EU:C:1993:905, iako je svjesno da se presuda odnosi na slobodno kretanje robe, a ne usluga. Prošireno vijeće smatra da primjena nacionalnih odredaba kojima se zabranjuje ili uređuje određena usluga na određenom području ne može biti obuhvaćena područjem primjene članka 56. UFEU-a samo zbog toga što je jedan dio klijenata pružatelja usluga bio iz druge države članice, sve dok se naravno te nacionalne odredbe primjenjuju na sve relevantne subjekte koji posluju na nacionalnom području. Slično, nacionalno zakonodavstvo mora na isti način pravno i činjenično uređivati subjekte koji pružaju usluge s jedne strane, ponajprije građanima drugih država članica Europske unije, i s druge strane, položaj subjekata koji su usmjereni na domaće klijente (vidjeti *mutatis mutandis* t. 16. presude Keck i Mithouard).
- [36] Prošireno je vijeće uvjereni da kada su takvi (nediskriminatorni) uvjeti ispunjeni, primjena pravila da se igre na sreću zabrane ili urede na razini općine, kao u ovom predmetu, nije obuhvaćena područjem primjene članka 56. i sljedećima UFEU-a. Prošireno vijeće podsjeća da je u ovom predmetu priređivaču — češkom pravnom subjektu — zabranjeno priređivanje igara na sreću samo u jednom dijelu grada od nekih 50 000 stanovnika. Priređivanje igara na sreću i dalje je dopušteno u dijelu grada koji je izričito naveden u općinskoj odluci. U ovom predmetu ništa ne upućuje na to da bi odluka, kao obvezujuća opća mjera opće, imala drukčiji učinak, pravno ili činjenično, na subjekte koji pružaju usluge ponajprije državljanima drugih država članica Europske unije (prošireno vijeće primjećuje da također ne postoji žaliteljeva tvrdnja da pruža usluge uglavnom stranim klijentima).

IV. Zaključak

[37] Nejvyšší správní soud (Vrhovni upravni sud) stoga podnosi Sudu Evropske unije zahtjev za prethodnu odluku u vezi sa sljedećim pitanjima:

1. Treba li članak 56. i sljedeće Ugovora o funkcioniranju Europske unije primijeniti na nacionalno zakonodavstvo (obvezujuću opću mjeru u obliku općinske odluke) kojom se određena usluga zabranjuje u dijelu općine, samo zbog toga što neki od klijenata pružatelja usluge na kojeg se odnosi to zakonodavstvo mogu dolaziti ili dolaze iz druge države članice Europske unije?

U slučaju potvrdnog odgovora, je li samo utvrđenje mogućnosti postojanja klijenata iz drugih država članica dovoljno za primjenu članka 56. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, ili je pružatelj usluge dužan dokazati stvarno pružanje usluga klijentima koji dolaze iz drugih država članica?

2. Je li za odgovor na prvo pitanje relevantno to da:

a) je moguće ograničenje slobode pružanja usluga znatno ograničeno i u zemljopisnom i u materijalnom smislu (moguća primjenjivost iznimke *de minimis*);

b) se ne čini da nacionalno zakonodavstvo pravno i činjenično drukčije uređuje, s jedne strane, položaj subjekata koji pružaju usluge ponajprije građanima iz drugih država članica Europske unije, i s druge strane, položaj subjekata koji su usmjereni na domaće klijente?

[38] [omissis] [nacionalni postupak]

[omissis] [nacionalni postupak]

Brno, 21. ožujka 2019.

[omissis] [potpis]

[omissis]